

BETTER COTTON GÜVENCE PROGRAMI SONUÇ GÖSTERGELERİ İLE ÇALIŞMA

2014 HASAT DÖNEMİNDEN İTİBAREN GEÇERLİDİR

TANITIM

Bu belge Sonuç Göstergeleri veri toplama ve örneklemede kullanılacak metodolojilere ilişkin bir rehber niteliğindedir. Ayrıca, verinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla alınacak önlemlerin, BCI'nın Sonuç Göstergeleri verisini analiz etme şekli ve ortaklarla öğrenme amaçlı olarak paylaşılacak bilginin altını çizmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Sonuç Göstergelerinin raporlanması Better Cotton Güvenilirlik Programı'na tam entegre edilerek sürdürülebilir gelişmelerin Better Cotton üretimi yapılan her yerde tam ve doğru biçimde ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu veri her sene Üretim Birimi ya da çiftlik seviyesinde çiftlik kategorisine bağlı olarak (küçük, orta ve büyük ölçekli çiftlikler) toplanmalıdır. Çiftlikler, üretim yöntemleri ve işgücü kullanımı arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurularak sınıflandırılmalıdır. Küçük ve orta ölçekli çiftlikler *Üretici Birimler* halinde gruplanmıştır. Bunun yanı sıra büyük ölçekli çiftlikler güvenilirlik sürecinden bireysel seviyede geçerler. Küçük ölçekli çiftçiler ayrıca *Öğrenme Grupları*'na ayrılmıştır.

Better Cotton çiftçilerinin (tarla defterinde) kayıt altına aldıkları veriye ek olarak BCI karşılaştırma yapma amacıyla geleneksel yöntemler ile de çiftçilerden veri toplanmasını talep etmektedir. BCI ayrıca yıllık temelde bağımsız vaka analizleri yaparak Better Cotton örneklerinden veri toplamaktadır. Bu bağımsız çalışmalar çiftçiler tarafından rapor edilen veri ile karşılaştırılır, büyük farklılıklar göze çarpan noktalar var ise bunlar değerlendirilir.

Aşağıdaki tablo her çiftlik türü için toplanacak ve raporlanacak göstergeleri özetlemektedir:

Better Cotton Sonuç Göstergeleri				
Sonuç Göstergeleri	Ölçü	Küçük Ölçekli Çiftçiler	Orta Ölçekli Çiftçiler	Büyük Ölçekli Çiftçiler
1. Zirai ilaç kullanımı	Kilogram / hektar / her aktif bileşen için	✓	✓	✓
2. Gübre kullanımı	Kilogram / hektar / her tip gübre için	✓	✓	✓
3. Sulama amaçlı su kullanımı	Metreküp / hektar	✓	✓	✓
4. Hasat	Toplam Üretilen lif Pamuk (kg) / toplam pamuk üretim alanı (hektar)	✓	✓	✓
5. Karlılık	Net gelir / hektar	✓	✓	
6. Çocuk işçi çalıştırmanın engellenmesi A – Yerel uzman kurum ve kuruluşlarla ortaklığı geliştirmek	Çocuk işçi konusunda –özellikle okula devam konusundaki engellerin giderilmesine ilişkin- çalışmalar yapan yerel itibarlı kurum ve kuruluşlar ile ÜB'nin ortaklıklarının bulunması.	✓	✓	
7. Çocuk işçi çalıştırmanın engellenmesi B – Anlama ve farkındalığın geliştirilmesi	Kabul edilebilir çocuk işçiliği türleri ve tehlikeli işleri tam olarak ayırt edebilen çiftçi yüzdesi	✓	✓	
8. Kadının güçlendirilmesi	Eğitim konusuna göre BCI eğitimi alan kadın çiftçi ve işçi sayısı	✓	✓	

Sonuç göstergeleri raporları **hasadı müteakip 12 hafta içinde** BCI'a iletilmelidir. BCI, Sonuç Göstergeleri raporundaki koşulların yerine getirilmemesi durumunda bir lisansı iptal etme hakkını saklı tutar.

Bu belge şu bölümlerden oluşmaktadır:

- **Bölüm 1 Sonuç Göstergeleri'ni tanımlar**
- **Bölüm 2 Sonuç Göstergeleri verisinin kaynağı ve akışını açıklar**

Bu belgeye ek olarak, her kategorideki çiftçi için özel olarak hazırlanmış veri toplama şablonu ile Üretim Birimleri ve büyük ölçekli çiftçilerin şablonları kullanımını kolaylaştıracak Üretici Birimlerin veri toplama sürecini de içeren açıklayıcı bir dosya yer almaktadır.

BÖLÜM 1 – BETTER COTTON SONUÇ GÖSTERGELERİ TANIMI

Giriş

BCI küresel anlamda pamuk üretimini gerek yetiştiriciler, gerek çevre, gerekse sektörün geleceği açısından iyileştirmek amacıyla faaliyet göstermektedir. Sonuç Göstergelerinin toplanması, paylaşılması ve bunlardan yararlanılması şu açılardan yarar sağlamaktadır:

- Better Cotton Standart Sistemi'nin kullanılması ile ortaya çıkan değişiklikleri ölçmek.
- Zaman içinde gösterilen gelişme ve başarıyı değerlendirmek
- Yeni etki çalışmaları için temel oluşturmak
- Faydalanıcı, bağışçı ve üyelerine güvenilirlik, şeffaflık ve cevap verebilirlik sağlamak
- Better Cotton Standart Sistemi'nin geliştirilmesi ve stratejiler açısından bilgi vermek
- Geçmiş tecrübelerden öğrenme yoluyla kapasiteyi arttırmak

Bu sebeplerle BCI ortaklarının Better Cotton çiftçilerinin elde ettiği çevresel, ekonomik ve sosyal sonuçlar üzerinde veri toplamasını talep etmektedir. Bu sonuçlar aynı bölgede geleneksel yöntemlerle tarım yapan çiftçilerin – BCI bunlara kontrol çiftçileri adını vermektedir - sonuçları ile karşılaştırılmaktadır.

ÇEVRESEL GÖSTERGELER

1.1 Zirai İlaç Kullanımı

Bu gösterge, **pamuk ekilen hektar başına uygulanan ilaç etken maddesi miktarını** ölçmektedir.

'Zirai ilaçlar' tanımına, bir önceki hasat döneminden bu yana (pamuk dışı ürünler dahil) değerlendirmedeki pamuk hasadına dek zararlı böcek, ot, akar ve mantarlara karşı her ne şekilde olursa olsun uygulanan tüm ilaçlar dahildir.

Her çiftçi o seneki pamuk mahsulüne uygulanmış toplam zirai ilaç miktarını etken madde, marka ve kilogram ya da litre başına etken madde konsantrasyonu detayları ile Tarla Defteri'ne işler. Aynı zirai ilacın birden çok kullanımı söz konusu oldu ise, çiftçi her uygulamayı ayrı ayrı kayıt altına almalıdır.

BCI zirai ilaçları etken maddelerine göre şu şekilde gruplamaktadır:

- Çok tehlikeli (Ib)
- Orta derecede tehlikeli (II)
- Düşük derecede tehlikeli (III)
- Normal kullanımda akut tehlike yaratması olası değil (U)
- Sınıflandırma dışı
- Botanik
- Endosulfan

Parantez içindeki referans, Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nun zirai ilaç kategorizasyonunu temsil etmektedir. Endosulfan ayrı olarak raporlanır ve WHO listesinde yer almayan her etken madde 'sınıflandırma dışı' kategorisinde yer alır. Botanik zirai ilaçlar ev-yapımı preparatlar için kullanılan tanımdır.

1.2 Gübre Kullanımı

Bu gösterge **pamuk ekili hektar başına uygulanan gübre hacmini** ölçmektedir.

Çiftçiler pamuk ekili arazide uygulanan tüm gübre türleri ile diğer toprak islahı malzemesinin toplam hacmini kilogram ya da litre biriminde ekim öncesi ya da mahsul sezonu içinde kayıt altına almalıdır. Bir sezonun hesaplanmasındaki başlangıç noktası bir önceki sezonun hasat zamanıdır (pamuk ya da başka bir mahsul için). Uygulanan her tür gübre mineral, organik ya da sentetik olmasına bakılmaksızın kayıt altına alınmalıdır. BCI standart dışı ya da ev-yapımı gübrelerin besin bileşimini belirlemek için kimyasal analiz talebinde bulunmaz.

Çiftçi ve Üretim Birimleri her gübrenin tam bileşimini rapor eder. Bu detaylı bilgi, daha sonraki kapsamlı çalışmalarda kullanılmak üzere BCI tarafından saklanır. BCI şu noktalarda bilgilendirme yapar:

- Hektar başına uygulanan ticari gübrenin ulusal ortalaması
- Hektar başına uygulanan organik gübrenin ulusal ortalaması

1.3 Sulama Amaçlı Su Kullanımı

Bu gösterge **pamuk ekili hektar başına sulama amaçlı kullanılan su hacmini ölçer**. Yağmur suyu ile sulanan pamuk tarlaları için su tüketimi kaydı tutulmaz.

Bir pamuk mahsulü sezon boyunca bir ya da daha fazla sulama aldığıında sulama yapılmış olarak kabul edilir ve çiftçi şu bilgileri kaydeder:

- Pamuk mahsulünü sulamak için kullanılan toplam su hacminin (m³) cinsinde ifadesi. (1 metreküp = 1,000 litre). Buna her türlü sulama öncesi toprak hazırlığı ya da tohum yatağının hazırlanması için harcanan su dahildir.
- Sulanan pamuk dikili alan (hektar cinsinde).

Bu iki rakam üzerinden hektar başına kullanılan su miktarı hesaplanır.

EKONOMİK GÖSTERGELER

1.4 Verim

Bu gösterge **hektar başına alınan pamuk mahsulü hacmini** ölçer.

Çiftçiler, hektar cinsinde toplam ekim alanında elde ettikleri **kütlü** pamuğu (çır-çır öncesi) kilogram cinsinde kayıt altına alır (başlangıçta ekim yapılan alanı değil, zira bu iki alan farklılık gösterebilir).

Verim, hektar başına elde edilen lif **pamuk** (çır-çır sonrası) üzerinden metrik ton cinsinde ifade edilir. Çiftlik seviyesinde toplam üretim kütlü pamuk üzerinden ve kilogram cinsinde ifade edildiğinden BCI kilogram cinsindeki kütlü pamuk miktarını ulusal çırçır mahsul oranı ile çarpıp 1,000'e bölerek ölçü birimini dönüştürür.

Verimin lif pamuk cinsinde ifadesi tedarik zinciri aktörleri ve kamuoyu açısından daha anlamlıdır. Bu sebeple de dış bilgilendirmede kullanılan lif pamuk cinsinde ifadedir. Eğitim amaçlı çalışmalarda ise BCI, Üretici Birim'e verim raporlamasını çiftçiler için daha anlamlı olan kütlü pamuk cinsinde ifade eder.

1.5 Karlılık

Bu gösterge **pamuk mahsulünden elde edilen net gelir olarak tanımlanan karlılığı** ölçmektedir. Pamuk mahsulünün satışından elde edilen brüt gelirden mahsulü yetiştirme sürecindeki toplam maliyet çıkarılarak hesaplanır. Karlılık, hektar başına ve sezon başına hesaplanır.

Better Cotton çiftçileri ile kontrol çiftçilerini detaylı bir şekilde analiz etmek ve karşılaştırmak amacıyla Tarla Defteri'nde sabit bazı maliyetler ve gelir kaynakları listelenmiştir. Aşağıdaki maddeler, karlılığın hesaplanmasında ihtiyaç duyulan bilgiler açısından (brüt gelir ve değişken maliyetler) rehberlik edecektir:

Brüt Gelir

Çiftçiler, mahsullerinin satışından elde ettikleri brüt geliri yerel para cinsinde Tarla Defteri'ne kaydederler.

Maliyetler

Çiftçiler sezon boyunca ortaya çıkan değişken maliyetlerini kaydederler. Maliyet kategorileri veri toplama şablonlarında tanımlanmış ve her çiftlik türü için hazırlanan talimatlar kısmında detaylandırılmıştır.

BCI hiçbir zaman mutlak karlılık değerleri üzerinden görüş bildirmez. Karlılık kontrol çiftçilerinden toplanan veriler ile yapılan görel karşılaştırmalar üzerinden tanımlanır.

Karlılık verisi büyük çiftlikler tarafından raporlanmak zorunda değildir.

SOSYAL GÖSTERGELER

BCI çiftçi ve işçiler tarafından yaşanan sosyal tecrübeleri İnsana Yakışır İş üretim prensipleri çerçevesinde ele alır. BCI ve Uygulama Ortakları (UO)'nın üzerinde çalıştığı İnsana yakışır iş konularının birçoğu karmaşık ve derin sosyo-ekonomik sorunlarla ilgilidir. Çocuk işçi çalıştırma gibi konular basit ya da kolaylıkla çözümlenecek sorunlar olmadığı gibi tamamıyla BCI ve ortaklarının kontrol ve etkisi altında da değildir. Standartlar uygulanması ve pamuk üreticisi toplumlarda bu standartların uygulanabileceği koşulların sağlanması ve seviyenin yakalanması BCI'nin iki önemli hedefidir.

2012-2013 döneminde BCI Sekreterliği tarafından başlatılan bağımsız bir çalışmada¹ Hindistan, Mali ve Pakistan'da pamuk çiftçileri ve işçilerinin insana yakışır iş ilkeleri açısından karşılaştıkları zorluklar incelenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan biri BCI ve ortaklarının çocuk işçi çalıştırma ve kadını güçlendirme konularındaki bilgi seviyesini ölçmek ve alınacak ön-tedbirleri belirlemek amacıyla kullanabileceği 3 gösterge olmuştur. Bunlar, Better Cotton üretiminin ilk basamaklarına uygun, basit ve uygulanabilirliği yüksek göstergelerdir. İlerleyen yıllarda değişim-odaklı göstergeler geliştirilecektir. BCI, ilk adımın ortaklıklar kurmak, farkındalığı arttırmak ve bilgiyi paylaşmak olduğuna inanmaktadır. Böylelikle çiftçiler ve toplumlar anlamlı adımlar atabilecekleri insana yakışır iş standartlarını daha iyi şekilde kavrayabileceklerdir.

Bu göstergeler Tarla Defteri'nde bireysel olarak tutulmamakta, ancak ilgili bilgi Üretici Birim aracılığı ile raporlanmaktadır. Bu sosyal göstergeler büyük çiftlikler tarafından raporlanmaz.

1.6 Çocuk İşçi Çalıştırmanın Önlenmesi – Yerel Uzman Kurum ve Kuruluşlarla İşbirliğinin Arttırılması

Bu gösterge **Üretici Birim tarafından ya da katılım ile çocuk işçi çalıştırma konusuna eğilen ve özellikle okula devam sorununun tespiti ve önlenmesi üzerinde çalışmalar yapan güvenilir yerel kurum ve kuruluşlarla ortaklıkların bulunma durumunu** ölçer.

Bu gösterge bağlamındaki ortaklıklar, üçüncü bir taraf ile – devlet ajansı, STK ya da uluslararası kurum/kuruluş - belgelendirilmiş çalışma düzenlemeleridir. Bu çalışmalar, çocuk işçi çalıştırmanın engellenmesi, çocuk hakları ya da resmi eğitime erişimin desteklenmesi konularında kabul edilmiş uzmanlığa sahip niteliktedir.

Uygunluk koşulu olarak, ortaklık düzenli iletişim ile BCI'nin çocuk işçi çalıştırma konusunda doğrudan BCI'nin insana yakışır iş kriterlerinin sağlanmasına yönelik ortak faaliyetleri içermeli, resmi eğitime erişimin arttırılması amacı açıkça ifade edilmiş olmalı ve faaliyetler ölçülebilir, mantıksal bir çerçevede yürütülmelidir.

Yerel uzman kurum ve kuruluşlarla kurulacak ortaklıklar, küçük ve orta ölçekli çiftçiler için Üretici Birim seviyesinde ölçülmektedir.

1.7 Çocuk İşçi Çalıştırmanın Önlenmesi – Anlama ve Farkındalığın Arttırılması

Bu gösterge **Kabul edilebilir şekillerde çocuk çalıştırmak ile tehlikeli çocuk işçiliğini birbirinden net olarak ayırabilen çiftçi yüzdesini** ölçmektedir.

Bu gösterge, ulusal yasalarda tehlikeli işler sınıfına giren tipik çiftlik faaliyetlerini temsilen ülkeye özel görsel/fotoğrafik malzeme kullanımını gerektirmektedir. Ulusal yasaların bulunmadığı durumlarda ILO C182'ye uyum temel alınacaktır. Değerlendirmeyi yapan personelin (kolaylaştırıcı) bu hükümleri tam ve doğru şekilde anladığından emin olunmalıdır. Bu malzeme Better Cotton uygulamasına geçmiş her ülke için BCI tarafından hazırlanır ve Uygulama Ortakları ile de paylaşılır.

Sonuç Göstergeleri'nin çiftlik seviyesinde toplanması sırasında kolaylaştırıcılar seçilen her çiftçiye ve kontrol çiftçilerine hızlı bir test uygular. Bu testte çiftçilere çocukların çalıştırıldığı tehlikeli ve kabul edilebilir işleri konu alan resimler gösterilir ve ikisi arasında ayırım yapması

¹ The study was conducted by Ergon Associates Limited in 2012-2013. The executive summary of the report is available at the BCI website and the full study report is available upon request.

istenir. Verdikleri cevaplara göre her çiftçiye bir puan verilir ve böylece gösterge için ayrımı doğru yapabilen çiftçi oranı hesaplanır.

1.8 Kadınların Güçlendirilmesi – Kadınların BCI Faaliyetlerine Katılımının Desteklenmesi

Bu gösterge, erkek çiftçi ve işçi sayısına göre **BCI eğitimine katılan kadın çiftçi ve işçi sayısını (eğitim konusuna göre)** ölçmektedir.

Kadınlara erişmek ve onların tarım uygulamalarını geliştirme kapasitelerini arttırmaya destek olmak Better Cotton Sistemi'nin her zaman vazgeçilmez amaçlarından biri olmuştur. Dolayısıyla bu gösterge Better Cotton eğitim programlarının kadın çiftçi ve işçilere ulaştırılmasına, kadınların bilgiye erişim ve iyileştirilmiş iş koşullarında çalışmalarına destek olmaktadır.

BÖLÜM 2 – KAYNAKLAR VE VERİ AKIŞI

1. Tarla Defteri

Sonuç Göstergeleri ile ilintili her türlü veri toplama ve raporlama faaliyetinin başlangıç noktası, çiftçinin sezon boyunca bilgi kaydettiği Tarla Defteri ya da bunun muadili bir kayıt sistemidir. Çiftçilerin giriş yapması gereken bilgileri içeren bir Tarla Defteri (TD) şablonu Better Cotton Güvenilirlik Programı Ekleri'nde yer almaktadır. Ancak şunu unutmamak gerekir ki her çiftçinin kullanacağı TD biçimi kullanımına en uygun şekilde düzenlenmelidir. Büyük çiftliklerde kullanılan bilgisayarlı kayıt saklama sistemine eşdeğer bir sistemin kullanılması da mümkündür. Burada önemli olan nokta talep edilen bilgi ile gerçekleşen verinin kayıt altına alınmasıdır (örneğin su kullanımı, gübre kullanımı, zirai ilaç kullanımı, maliyetler vb.)

2. Küçük İşletmeler için Örneklendirme Yaklaşımı

Üretici Birimler (ÜB'ler) aynı bölgede ikamet eden pamuk yetiştiricileridir. Üretici Birimler yaklaşık 3500 küçük ölçekli çiftçinin yer aldığı Öğrenme Gruplarından oluşur. Her Öğrenme Grubu'nda ortalama 35 küçük ölçekli çiftçi yer almaktadır. Bu nedenle, Üretim Birimi başına ortalama 100 Öğrenme Grubu düşmektedir. Bir Üretici Birim'i oluşturan çiftçi grubu kullanılan teknikler, iklim ve yaşam koşulları açısından benzerlik göstermektedir. Bu yüzden de grup içindeki küçük ölçekli çiftçilerden alınan Sonuç Göstergeleri veri örnekleri aynı ÜB'deki diğer çiftçilere yönelik de fikir verebilmektedir.

BCI 2010 – 2012 yıllarını kapsayan hasatlar için Better Cotton Sistem'ine katılan tüm çiftçilerden Sonuç Göstergeleri verisi toplamıştır. Better Cotton üreticiliği yaygınlaştıkça – sayı 2010'da 4 ülkeden 2013'te 8 ülkeye yükselmiştir – ve küçük ölçekli çiftçi sayısı hızla yükseldikçe yüzbinlerce çiftçiden bu derecede detaylı verinin toplaması ve yönetilmesine yönelik çaba ve maliyet de aynı oranda artmaktadır.

Bu sebeple BCI, Hollanda Wageningen Üniversitesi araştırma görevlileri tarafından incelenip onaylanan küçük ölçekli çiftçilere yönelik bir örneklendirme metodolojisi geliştirmiştir. Bu metodolojide hem sabit sayıda çiftçiden hem de Öğrenme Gruplarından yıllık bazda ve rastgele alınan örnek veri kullanılmaktadır. Tarla Defteri eğitim amaçlı kullanıma yönelik olarak tüm çiftçiler tarafından tutulmaya devam edecektir.

2.1 Karma Örneklendirme

Her Öğrenme Grubu (ÖG) için grup içindeki mevcut liderlik göz önüne alınarak bir 'lider çiftçi' belirlenecektir. Lider çiftçilerin tüm ÖG üyelerinin öğrenme sürecini kolaylaştırması beklenmektedir.

Lider çiftçiler, faaliyetlere ilişkin veriyi net olarak ölçmek ve kayıt altına almakla sorumludur. **Tüm lider çiftçilere** ait Sonuç Göstergeleri verisi toplanıp BCI'a yıllık bazda raporlanacaktır. Lider Çiftçiler aynı zamanda TD'nin güncellenmesi hususunda destekleyecek ve Sonuç Göstergeleri verisine dayanarak öğrenme tecrübelerini tespit edip paylaşacaktır.

Tüm lider çiftçilerden Sonuç Göstergeleri'nin toplanması yılda bir kez rastgele örnekleme yapmaktan çok daha basittir. Ayrıca, aynı çiftçilerden bir önceki yıl gelen bilgileri mevcut yıl ile karşılaştırmak mümkün olduğundan zaman içinde görülen değişimin ölçülmesi açısından

da iyi bir temel oluşturur. BCI bu şekilde alınan sabit örneklerin verinin temsili açısından sorunlar yaratabileceğinin farkındadır. Lider çiftçiler gerçekten de en iyi performansı segileyen çiftçiler olabilir, daha fazla destek alıyor olabilirler. Bu nedenle uygulamaları Öğrenme Grubu içindeki tüm çiftçilerin temsili açısından geçerli olmayabilir.

2.2 Rastgele seçilmiş gruplar

Seçim tarafsızlığını sağlamak ve ÖG içindeki farklılıkları yakalamak adına Sonuç Göstergeleri verisi **ÜB başına rastgele seçilen 10 ÖG**'dan da toplanacaktır. Böyle bir örneklendirme bütün ÜB'lerin popülasyonunu temsil özelliğini taşıyacaktır. ÖG'nin rastgele seçimi BCI tarafından yıllık temelde ve otomatik olarak gerçekleştirilecek ve seçilen ÜB bilgilendirilecektir. Kolaylaştırıcı faktörü, köyler ve bir önceki seçim gibi ögeler bu otomatik hesaplama dahil edilecektir.

Lider çiftçi ile rastgele seçilmiş gruplar zaman içindeki değişiklikler, benimseme oranları ve tüm ÜB için geçerli parametrelere ilişkin bilgi verecek ve böylelikle taraflılık riski en aza indirilmiş olacaktır.

Better Cotton Sistem'ine dahil olan çiftçilerden veri toplanmasına ek olarak BCI ve ortakları toplanan verinin bir bağlama yerleştirilmesi amacıyla tamamlayıcı mekanizmalar kullanılmasına önem vermektedir. Bu mekanizmalardan biri kontrol verisinin toplanması, bir diğeri de bağımsız çalışmalar yürütülmesidir.

2.3 Kontrol verisi

ÜB'ler **100 küçük ölçekli çiftçiden kontrol verisi** toplamakla yükümlüdür. (bu çiftçiler, Better Cotton'la ilişkili kapasite artırma programlarına dahil olmayan, geleneksel tarım yöntemleri uygulayan çiftçilerdir.)

Kontrol çiftçileri Better Cotton çiftçileri ile aynı köyde, çevre köylerde ya da bambaşka bir yerde bulunabilir. Önemli olan, BCI çiftçileri ile benzer özellik taşımalarıdır. Buradaki en kritik nokta kilit özelliklerinin proje çiftçileri ile büyük ölçüde benzerlik taşımasıdır.

Kontrol çiftçileri Better Cotton çiftçilerine benzer sosyo-ekonomik özellikler göstermelidir. Çiftlik özellikleri de dikkate alınmalıdır:

- Çalışan sayısı ve türü
- büyüklük
- sulama sistemi
- genel toprak verimliliği
- yetiştirilen ürün
- pamuk yetiştirme alanındaki tecrübesi

Kontrol çiftçilerin seçimi ÜB'nin sorumluluğundadır. Kontrol çiftçilerin programa katılımını yöneten özel bir program bulunmamakta, yerel bağlam kontrol çiftçilerin katılımını sağlayacak en uygun koşulları belirleyecektir. BCI ekibi, ÜB'lerden gelebilecek her türlü spesifik soruya cevap vermek üzere hazır bulunacaktır.

2.4 Bağımsız vaka çalışmaları

Çiftçiler ve ÜB'lerden rapor edilen veriye ek olarak BCI araştırmacı ve danışmanlarla yaptığı yıllık sözleşmeler çerçevesinde **bağımsız vaka çalışmaları** yürüterek Better Cotton ve kontrol çiftçilerinden pamuk örneği toplamaktadır. Bu bağımsız çalışmalardan elde edilen bulgular çiftçi ve ÜB tarafından rapor edilen verilerle karşılaştırılır. Bu veri çiftçi ve ÜB'nden gelen raporları doğrulayabilir ya da aradaki fark araştırılır. Vaka çalışmaları popülasyonu tam olarak temsil etmese de, genel olarak BC çiftçileri ile karşılaştırılacak eğilimdedir.

Küçük Ölçekli Çiftçiler için veri toplama süreci özeti

1. Better Cotton programına dahil olan **tüm çiftçiler** sezon başlangıcından itibaren Tarla Defteri ya da diğer bir veri yönetim sistemine **veri kaydeder**.
2. BCI her ÜB'den rastgele 10 Öğrenme Grubu (ÖG) seçer.
3. BCI hasat sonunda seçilen ÖG'ni ÜB'lere bildirir.
4. Her ÜB seçilen ÖG'na Sonuç Göstergeleri verisinin toplanacağını bildirir.
5. Seçilen ÖG, kendi gruplarındaki **her çiftçiden** veri toplayarak hazırladıkları konsolide raporu ÜB'ye sunar.
6. Diğer ÖG kendi gruplarında Sonuç Göstergeleri verisini **lider çiftçi** için toplar (sabit örnekleme).
7. Her ÜB **100 kontrol çiftçisinden** Sonuç Göstergeleri verisini toplar (aynı bölgede yaşayıp geleneksel yöntemlerle tarım yapan pamuk çiftçileri).

Küçük ölçekli çiftçilerde Better Cotton Sonuç Göstergeleri verisi için birbirini tamamlayan ve verinin doğruluğunu güçlendiren dört temel kaynak bulunmaktadır: (i) lider çiftçilerden sabit örnekleme, (ii) rastgele seçilmiş ÖG, (iii) kontrol çiftçileri ve (iv) bağımsız vaka çalışmaları. Aşağıdaki tabloda, küçük ölçekli çiftçilerin Sonuç Göstergeleri verisine ait her dört kaynak için seçim yöntemi ve alınan örnek miktarı verilmiştir.

Veri kaynakları	Örnekleme	ÜB başına veri sağlayan tahmini çiftçi sayısı	Avantajlar
Lider Çiftçiler	1/ÖG	100	<ul style="list-style-type: none"> • Tam ve net veri toplama ve kayıt altına alma kapasitesi • Zaman içinde karşılaştırma yapmaya olanak sağlar
Seçilen ÖG'ndaki çiftçiler	10 ÖG/ÜB	10 x 35 = 350	<ul style="list-style-type: none"> • Temsili örnek • ÖG içindeki farklılıklara ve lider çiftçi ile benimseme seviyesi farkına ışık tutar
Kontrol çiftçileri	100/ÜB	100	<ul style="list-style-type: none"> • Better Cotton çiftçileri ile karşılaştırma yapar
Bağımsız vaka çalışmaları	Ülke seviyesinde		<ul style="list-style-type: none"> • Bağımsız veri ÜB'nden gelen raporları doğrular ya da geçersiz kılar

Temsil Değeri

Bu örnekleme yaklaşımı ile toplanan Sonuç Göstergeleri verisi temsili niteliktedir. ÜB altında gruplanan çiftçiler için temsili örnekleme verisi yılda bir kez toplanmaktadır. 3500 çiftçiden oluşan ortalama büyüklükteki bir ÜB için yaklaşık 350 çiftçiden veri toplanır. (Rastgele seçilen 10 ÖG'nda yer alan lider çiftçi ya da yaklaşık 350 çiftçi). Rastgele seçilen bu 350 çiftçi toplam popülasyonun %10'unu temsil etmektedir. Bu, basit bir hesapla, 5 puanlık bir güven aralığı ve %95'lik bir güven oranına denk gelmektedir.

Örnek büyüklüğünün ötesinde (2015 yılı itibarı ile toplam 125,000 çiftçiden veri toplanması beklenmektedir), temsil değeri seçim yaklaşımı ile garanti edilmektedir. Ayrıca bağımsız vaka çalışmalarından elde edilen veri ile karşılaştırılarak daha da güçlendirilmektedir.

3. Orta ve Büyük Ölçekli Çiftlikler

Orta ve büyük ölçekli çiftlikler için veri, programa dahil olan tüm çiftçilerden toplanır. Bu sebeple bir örnekleme yöntemi uygulanmaz.

Orta ve büyük ölçekli çiftliklerden de kontrol verisi toplanır. Her iki çiftlik kategorisi için de veri toplanacak kontrol çiftçi oranı %10'dur

Orta ve büyük ölçekli çiftliklerden veri toplama süreci özeti

Veri Kaynakları	Örnekleme
Katılan orta ve büyük ölçekli çiftlikler	%100
Kontrol çiftlikleri (orta ve büyük ölçekli)	Katılan orta ölçekli ve büyük çiftliklerin %10'u.
Bağımsız vaka çalışmaları	Ülke seviyesinde

4. Öğrenme

BCI sürekli bir öğrenme ve ilerleme döngüsü içinde çalışır. Güvenilirlik Programının diğer öğeleri gibi Sonuç Göstergeleri de bu öğrenme döngüsüne katkıda bulunur.

Toplanan, birleştirilen ve ilk Better Cotton hasadından bu yana analiz edilen verinin yoğunluğu sebebiyle Sonuç Göstergeleri ülke seviyesinde değerlendirilir ve önemli başlıklar altında yılda bir kez ortaklarla paylaşılır. BCI ÜB ve Uygulama Ortakları ile (UO) sonuçların paylaşımını kolaylaştırarak gerçek zamanlı öğrenmeyi arttırmak amacıyla bir veri tabanı geliştirmektedir. Veri düzenlenmesi tamamlandıktan sonra, ÜB ve büyük çiftlikler için otomatik bir özet hazırlanacaktır. Bu veri tabanının 2014 hasatı itibarı ile uygulamaya konması hedeflenmektedir.

5. İletişim

BCI Sonuç Göstergeleri verisini analiz ettikten sonra aşağıdakilerle sınırlı olmamakla birlikte çeşitli şekillerde kullanır:

- BCI websitesinde yayınlanan ve yıllık Hasat Raporu ile kamuoyuna duyurulan ülke-seviyesinde analiz verisi.
- BCI'ı yöneten BCI Konseyi'ne yılda dört kez (her çeyrek için) sunulan raporlar.
- BCI fon ortaklarına yılda dört kez (her çeyrek için) sunulan raporlar.

BCI Sonuç Göstergeleri verisini basit ve açık bir şekilde sunmaya özen gösterir. Sonuç Göstergeleri verisinin kendi içinde izlenmesi Better Cotton Standart Sistemi'nin etkisini² ölçmez. Daha ziyade bu veri, Better Cotton çiftçilerinin durumunu aynı sezon ve ülke içinde geleneksel tarım yöntemlerini kullanan çiftçiler ile karşılaştırır. BCI etki ölçümünün önemini farkındadır ve önümüzdeki 3-5 sene içinde gerçek anlamda uzun vadeli etkinin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapmayı planlamaktadır.

6. Sonuç Göstergeleri Veri Akışı

Aşağıdaki şema Better Cotton Sonuç Göstergeleri verisinin genel akışını göstermektedir. Yeşil kutularda bilgiyi kaydeden ve toplayan aktörler görülmektedir. Birbirlerine bağlandıkları

² Etki terimi, bir standartlar sisteminin uygulanmasından kaynaklanan olumlu ya da olumsuz, doğrudan ya da dolaylı, planlanan ya da tesadüfi uzun vadeli etkilerini kapsamaktadır. (ISEAL Etkiler Kanunu'ndan alınıp OECD terimler sözlüğü için uyarlanmıştır).

oklar, bilgi akış yönünü göstermektedir. Gri kutular ilgili aktörün sorumluluğunu tanımlamaktadır. Yuvarlak açılı oklar BCI'nin Uygulama Ortaklarına (UO) ve büyük çiftliklere vereceği geri bildirim ile dış kitlelere verilecek bilgiyi göstermektedir. Ayrıca UO bu bilgiyi birlikte çalıştıkları diğer aktörlerle de paylaşacaktır.

